

آرتور لولین بَشم

هند باستان

مترجمان

خریدون بدره‌ای و محمود مصاحب

۱۳۹۴

Basham, A. L. (Arthur Lewellyn)

پشم، آرتور لولین
هند باستان / نویسنده: آرتور لولین پشم؛ مترجمان: فریدون بدره‌ای و محمود مصاحب.
تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۳.
سی و هفت، ۹۱۴ ص: مصور.
۹۷۸-۶۰۰-۱۲۱-۱۲۷-۰

The Wonder That Was India: A survey of the history and culture of
the Indian sub-continent before the coming of the Muslims, 3d rev
ed, 1968.

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

یادداشت

موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
شناسه افزوده
رده‌بندی کنگره
ر. بندی دیویی
شماره کتابخانه ملی

هند- تمدن- از آغاز تا ۱۲۰۰ م.
هند- تاریخ- از آغاز تا ۳۲۴ ق. م.
هند- تاریخ- ۳۲۴ ق. م. - ۱۰۰۰ م.
بدره‌ای، فریدون، ۱۳۱۵- ، مترجم
مصاحب، محمود، ۱۲۹۱-۱۳۷۹، مترجم
DS ۲۳۵/۵۹۱۳۹۳
۹۱۳/۳۴۰۳
۲۰۵۹۹۵۰

هند باستان

نویسنده: آرتور لولین پشم

مترجمان: فریدون بدره‌ای و محمود مصاحب

چاپ نخست: ۱۹۴۰

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

حروفچینی و آماده‌سازی: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر علمی و فرهنگی کتیبه

حق چاپ محفوظ است.

شرکت انتشارات
علمی و فرهنگی

اداره مرکزی و مرکز پخش: خیابان نلسون ماندلا (افریقا)، چهارراه حقانی (جهان کودک)، کوچه کمان، پلاک ۲۵؛
کدپستی: ۱۵۱۸۷۳۶۳۱۳؛ صندوق پستی: ۹۶۴۷ - ۱۵۸۷۵؛ تلفن: ۷۰ - ۸۷۷۰۶۹؛ فکس: ۸۸۷۷۴۵۷۲؛
تلفن: ۲۹ - ۸۸۶۶۵۷۲۸؛ تلفکس: ۴۵ - ۸۸۶۷۷۵۴۴
www.elmifarhangi.ir info@elmifarhangi.ir
www.ketabgostar.com info@ketabgostar.com
آدرس اینترنتی:

فروشگاه یک: خیابان انقلاب، روبه‌روی در اصلی دانشگاه تهران؛ تلفن: ۶۶۹۶۳۸۱۵ و ۱۶ - ۶۶۴۰۰۷۸۶
فروشگاه دو: میدان هفت تیر، خیابان کریمخان زند، بین قائم مقام فراهانی و خردمند، پلاک ۱۳؛ تلفن: ۷ - ۸۸۳۳۸۰۶
فروشگاه سه: جمهوری، چهارراه شیخ هادی، نبش رازی، پلاک ۶۹۹
فروشگاه چهار: بزرگراه شهید حقانی، بعد از ایستگاه مترو حقانی، خروجی کتابخانه ملی، کتابخانه ملی
(نمایشگاه و فروشگاه دائمی کتاب)
فروشگاه پنج: خیابان کارگر شمالی، روبه‌روی پارک لاله، نبش کوچه ستاره، نمایشگاه و فروشگاه
محصولات فرهنگی سازمان تأمین اجتماعی، پلاک ۱

فهرست مطالب

هفده	فهرست شکل‌ها
نوزده	فهرست لوگوها
بیست و هفت	گاشماره هند قبل از استانی مسلمانان
سی و یک	پیش درآمد چاپ دوم
سی و هفت	پیش درآمد چاپ سوم
۱	فصل اول: دیباچه: هند و فرهنگ باستان آن
۱	سرزمین هند
۵	کشف هند باستانی
۱۳	شکوه هند باستانی
۱۷	فصل دوم: دوره پیش از تاریخ: فرهنگ هریا و آریایی‌ها
۱۷	انسان آغازین در هند
۱۸	نخستین دهکده‌ها
۲۲	فرهنگ شهر هریا
۳۹	پایان شهرهای سند
۴۳	هندواریاییان و آریایی‌ها
۴۵	آریایی‌ها در هند: دوره پیش از تاریخ
۴۶	فرهنگ ریگ‌ودا
۵۷	دوره ودایی متأخر

۶۷	فصل سوم: تاریخ: امپراتوری‌های باستانی و قرون وسطایی
۶۷	منابع تاریخ
۶۹	عصر بودا
۷۳	اسکندر کبیر و سلسلهٔ ماوریه
۸۵	عصر تهاجمات
۹۳	سلسله‌های گوپته و هرشه
۱۰۲	قرون وسطا در شمال
۱۰۸	قرون وسطا در شبه‌جزیره
۱۱۵	فصل چهارم: دولت: زندگی و اندیشهٔ سیاسی
۱۱۵	منابع
۱۱۸	سلطنت
۱۲۹	وظیفهٔ شاه
۱۳۶	شبه فئودالیسم
۱۴۰	اولیگارشی‌ها و جمهوری‌ها
۱۴۳	مشاوران و مقامات رسمی
۱۴۹	طرز ادارهٔ محلی
۱۵۲	ادارهٔ دهکده
۱۵۵	مالیهٔ عمومی
۱۶۲	ادبیات شرعی
۱۶۴	میانی قانون
۱۶۶	جرایم
۱۶۸	دستگاه اجرای عدالت
۱۷۰	مجازات
۱۷۵	دستگاه جاسوسی
۱۷۷	نظامی‌گرایی هندو
۱۸۶	سازمان و تکنیک نظامی
۱۹۹	فصل پنجم: جامعه: طبقه، خانواده، و فرزند

۱۹۹	قوانین طبقه و مراحل زندگی
۱۹۹	چهار طبقه عمده
۲۱۰	نخس ها
۲۱۲	اختلاط طبقات
۲۱۴	کاست
۲۲۱	بردگی
۲۲۳	گوتره و پروره
۲۲۵	خانواده
۲۳۱	چهار مرحله زندگی
۲۳۲	کودک
۲۳۵	تشرف آیینی
۲۳۷	آموزش و پرورش
۲۴۱	ازدواج
۲۴۸	روابط جنسی
۲۵۱	طلاق
۲۵۲	چندهمسری
۲۵۵	پیری و مرگ
۲۵۸	زنان
۲۶۶	روسیگری
۲۷۰	بیوه زنان
۲۷۵	فصل ششم: زندگی روزمره: گشتی در شهر و روستا
۲۷۵	روستا
۲۸۱	کشاورزی و دامپروری
۲۸۶	قبایل وحشی
۲۸۸	شهر
۲۹۹	مردم شهر
۳۰۱	تفریحات

۳۰۵	لباس‌ها و زیورها
۳۰۹	خوراک و آشام
۳۱۳	زندگی اقتصادی
۳۱۵	اصناف
۳۱۷	دستاوردهای فنی
۳۲۰	بازرگانی و مالیه
۳۲۴	کاروان‌ها و راه‌های تجارتی
۳۲۸	تجارت دریایی و تماس‌های ماورای دریاها
۳۳۷	فصل هفتم: دین: آیین ۱۰ اصول عقاید و علم مابعدالطبیعه
۳۳۷	(۱) دین ودایی
۳۳۷	خدایان ریگ‌وردا
۳۴۸	قربانی
۳۵۲	تحولات جدید عقیدتی
۳۵۵	زهدگرایی
۳۶۰	تفکر و معرفت
۳۷۰	اصول اخلاقی اوپنیشدها
۳۷۴	(۲) آیین بودا
۳۷۴	بودا
۳۸۲	گسترش آیین بودا
۳۹۰	ارابه کوچک
۴۰۲	تحول آیین ارابه بزرگ
۴۰۴	ارابه بزرگ
۴۱۱	ارابه صاعقه
۴۱۴	طریقت بودایی
۴۱۷	نظرات و نکات اخلاقی بودایی
۴۲۳	(۳) آیین جینی و دیگر فرقه‌های غیرمشرع
۴۲۳	آیین جینی

۴۳۴	فرقه آجیوکه
۴۳۶	شکاکیت و ماتریالیسم
۴۳۹	(۴) آیین هندو
۴۳۹	گسترش و ادبیات
۴۴۳	ویشنو
۴۵۴	شیوا
۴۵۷	روابط ویشنو و شیوا
۴۶۰	الاه مادر
۴۶۲	خدای کوچک تر
۴۶۸	نیمه-ادیان روح
۴۷۴	کیهان‌زایی یا پیدایش جهان
۴۷۷	روح، کرمه، و سحر
۴۷۸	شنن نظام رهایی
۴۸۶	توحید و عبادت
۴۹۸	شعائر و مراسم هندو
۵۰۱	اخلاقیات هندو
۵۰۸	(۵) ادیان غیر هندی

۵۱۳	فصل هشتم: هنرها: معماری، مجسمه‌سازی، نقاشی، موسیقی و رقص
۵۱۳	روح هنر هندی
۵۱۵	معماری اولیه
۵۱۷	ستوپا
۵۲۱	غار معبد ها
۵۲۶	معابد
۵۳۸	مجسمه‌سازی
۵۵۰	مجسمه‌های سفالین
۵۵۱	مجسمه‌های فلزی و حکاکی
۵۵۵	نقاشی

۵۵۹	هنرهای کوچک‌تر
۵۶۲	موسیقی
۵۶۶	رقص

فصل نهم: زبان و ادبیات

۵۶۹	(۱) زبان
۵۶۹	سنسکریت
۵۶۹	پراکريت و پالی
۵۷۶	زبان ی درآویدی
۵۷۹	خط
۵۸۰	(۲) ادبیات
۵۸۷	ادبیات ودایی
۶۰۰	ادبیات حماسی
۶۱۲	شعر کلاسیک سنسکریت
۶۳۶	شعر روایی
۶۴۱	درام
۶۵۶	ادبیات مثنوی سنسکریت
۶۷۲	ادبیات پالی
۶۸۲	ادبیات پراکريت
۶۸۶	ادبیات تامیل
۷۱۰	شعر عامیانه

فصل دهم: پایان سخن: میراث هند

۷۱۳	برخورد با غرب
۷۱۳	دین جهان و جهانیان به هند
۷۲۱	

پیوست‌ها

۷۲۷	پیوست ۱- کیهان‌شناخت و جغرافیا
-----	--------------------------------

۷۳۰	پیوست ۲- نجوم
۷۳۳	پیوست ۳- تقویم
۷۳۹	پیوست ۴- ریاضیات
۷۴۱	پیوست ۵- فیزیک و شیمی
۷۴۴	پیوست ۶- فیزیولوژی و پزشکی
۷۴۷	پیوست ۷- منطق و معرفت‌شناسی
۷۵۲	پیوست ۸- اوزان و مقادیر
۷۵۴	پیوست ۹- مسکوکات
۷۵۶	پیوست ۱۰- کولی‌ها
۷۶۳	لوح‌ها
۸۴۹	کتاب‌شناسی و ارجاعات
۸۷۳	فهرست اعلام

پیش در آمد چاپ دوم

به منظور تشریح و تبیین اهداف و مقاصدی که عامل نوشتن این کتاب شده، و اصولی که من در تحریر آن به کار برده‌ام، بهتر آن است که از مقدمه چاپ نخست قسمت‌هایی از آن را در این جا نقل کنم.

«از آن جا که این کتاب برای خواننده عادی نوشته شده است، من کوشیده‌ام تا جایی که ممکن است هیچ مطلبی را بدون شرح و توضیح نگذارم، و نیز از آن جا که معتقدم تمدن چیزی بیش از مذهب و هنر نیست، سعی کرده‌ام تا کتاب هر چند به اختصار، تمامی چهره‌های زندگی و فکری هند را در برگیرد. اگرچه این کتاب در درجه اول برای غربی‌ها نوشته شده است، امیدوارم برای خوانندگان هندی، پاکستانی و سیلانی نیز قابل استفاده باشد و آن را گزارشی از بیگانه‌ای دوستدار خود بداند که عشق و احترامی عمیق به تمدن سرزمین آنان و دوستان بسیاری در میان اعقاب ملت که تمدن آن را مطالعه و بررسی می‌کند، دارد. همچنین ممکن است این کتاب کمک به دانشجویانی باشد که دوره تحصیلات جدی هندشناسی را می‌گذرانند. به همین لحاظ هم برای استفاده بیشتر آنان کتابنامه‌ها و ضمایم مشروحی به آخر کتاب افزوده‌ام. بدیهی است که برای خواننده عادی کتاب تا حدی سنگین و دشوار می‌نماید، بنابراین منابع همه گفته‌ها و نقل قول‌ها را ذکر نکرده‌ام. همچنین کوشیده‌ام از اصطلاحات سنسکریت به حداقل در کار بکاهم؛ لیکن خواننده‌ای هم که هیچ‌گونه آمادگی ذهنی قبلی نداشته باشد، تعاریف تمامی واژگان هندی را که در متن به کار رفته است در فهرست پایانی که به‌منزله واژه‌نامه‌ای برای کتاب هم هست، خواهد یافت.

۱. مؤلف برای ایجاد ضمیمه در این جا کلمه *mleccha* را به کار برده است که در زبان هندی مفهومی معادل عجمی یا بربر دارد.

«واژه‌های سنسکریت،^۱ پراکریت^۲ و پالی^۳ برحسب روش استاندارد ای که اکنون نزد هندشناسان مرسوم است، حرفنویسی شده است. این روش با کثرت علائم مشخصه خود ممکن است در وهله اول دشوار و ناراحت‌کننده به نظر آید، لیکن این یگانه‌روش صحیح ضبط املای اصلی واژه‌هاست و مفهوم روشنی از تلفظ درست آن‌ها به دست می‌دهد. نام‌های خاص جدید هندی با افزودن علائمی بر روی مصوت‌های بلند برای نشان دادن تلفظ صحیح تقریبی^۴ و برحسب مرسوم‌ترین تلفظ آن‌ها ضبط شده است. بدیهی است در سراسر کتاب، واژه «هند» به معنای جغرافیایی آن به کار رفته و پاکستان را هم در بر می‌گیرد. همچنین سعی کرده‌ام که در پهنه این بررسی، هر چند نایب‌نادر باشد، سیلان را هم که فرهنگ آن تا حد زیادی به هند مدیون است - اما مشخصه‌های خاص خود را دارد - بگنجانم».

«ترجمه با جزئیات در مواردی که تصریح شده از آن من است. من ادعای آن ندارم که جنبه ادبی آن را در بر شایسته‌ای رعایت کرده‌ام، یا آن شایستگی ادبی را داشته‌ام که تمامی لطایف و نيات غیر قابل ترجمه متون اصلی را بازگو کنم. در بسیاری از موارد آنچه نوشته شده ترجمه دقیق کلمه به کلمه نیست، زیرا زبان‌های کلاسیک هندی با زبان انگلیسی چندان متفاوت است. ترجمه کلمه به کلمه به زبان انگلیسی در بهترین شکل گنگ و در بدترین صورت نامربوط است. شوخ از کار درخواهد آمد. در مواردی به ترجمه آزاد پرداخته‌ام تا مفاد و متن را برای خواننده غربی روشن‌تر سازم. لیکن در همه موارد کوشیده‌ام تا بیان مشروح و درستی از نیت و اثر مؤلفان را، آن‌گونه که خود درک کرده‌ام، در اختیار خوانندگان قرار دهم».

نقص‌ها و کاستی‌های کتاب هند باستان هر چه می‌خواهد باشد، آشکار است که این کتاب مقاصد سودمندی را برآورده می‌کند و من از این لحاظ آن را سر بلند و مفتخر می‌دانم. گرچه این کتاب یکی از مجموعه‌آثاری است که در بررسی مطالعات مربوط به تمدن‌های قدیم، عمدتاً برای خواننده عادی نوشته شده، بیشتر به عنوان کتاب درسی نه تنها در انگلستان، بلکه در خود هند و آمریکا نیز استفاده شده است، و چه بسیار مردان و زنان جوان را در این سه منطقه برانگیخت تا بیشتر به پهنه هندشناسی روی آورند.

1. Sanskrit

2. Prākṛit

3. Pālī

۴. جز در چند مورد که برای احتراز از ابهام a را به جای صورت متداول‌تر u به کار برده‌ام، مثل Satlej و Panjāb و غیره.

هنگامی که من نسخه‌های ماشینی شده کتاب را به ناشر دادم، بیم آن داشتم که کارم به علت «دوسویه» بودن آن، یعنی این‌که برای خواننده عادی دشوار و سنگین باشد و در عین حال برای دانشجوی محقق و جدی به حد کفایت عالمانه نباشد، دچار مشکل شود. شاید این داوری تا حدی منصفانه نماید و سخن نقادی که آن را «گورستان واقعیت‌ها» خوانده است چندان بی‌اساس نباشد. با این همه، همین واقعیت که کتاب به چاپ دوم رسیده ثابت می‌کند که نیاز بسیار فراگیری را - هر چند ناتمام - برآورده ساخته است.

اینک از روز انتشار کتاب هشت سال‌ونیم می‌گذرد.^۱ از آن تاریخ تاکنون هیچ پرتو روشنگر تازه، بر سرگذشت اولیه هند نتابیده است، هر چند کارهای باستان‌شناسان خستگی‌ناپذیر چه در هند و چه در پاکستان، به آرامی در حال پرده برگرفتن از بقایای گذشته ماقبل تاریخ و تاریخی شبه‌قاره هند است، با این حال حفاری‌های اخیر، سیمای عمومی هند قبل از بودا دگرگون نساخته است، اگرچه بر شک و تردید عده‌ای از هندشناسان غربی و نیز بر این اسخ جمعی از هندوان مهر تأیید زده است که فرهنگ این دوره به هیچ وجه تا آن حد که بعضی کوه‌بینان تصور می‌کنند، عقب افتاده هم نبوده است.

از سال ۱۹۵۴، تحقیقات جدید راجع به بسیاری درباره ادوار تاریخی هند به عمل آمده و پرتوهای تازه‌ای بر پاره‌ای از جلوه‌های تاریخ و فرهنگ هند افکنده شده است، لیکن هیچ مطلبی نوشته نشده که نکات عمده و رؤوس مطالب مربوط به آن را تغییر دهد؛ لاجرم، بسیاری از مسائل هندشناسی که تا ده سال قبل شناخته شده بود، همچنان ناگشوده مانده است. به رغم مدارک و شواهد جدید، تاکنون درباره زمان کیشکه^۲ یقینی حاصل نشده است، و ادوار تاریک تاریخ هند، نظیر دوره میان زمان بودا و برآمدن سلسله ماوریه،^۳ و نیز دوره میان افول کوشان‌ها^۴ و عروج سلسله گوپته^۵ همچنان با ساختار مانده است. در پهنه مذهب نیز بسیاری از مسائل، نظیر موضوع‌های مربوط به رشد تقوای خداپرستانه و تتریسیم،^۶ همچنان بدون پاسخ مانده است. در حقیقت در هر شاخه‌ای از مطالعات مربوط به هند هنوز هم پهنه‌هایی برای پژوهش‌های نامحدود وجود دارد. در تهیه چاپ دوم کتاب، برخی از کشف‌های جدید باستان‌شناختی را مدنظر

۱. این نوشته به سال ۱۹۶۳ مربوط است. - م.

2. Kaniška

3. Maurya

4. Kuṣāṇa

5. Gupta

6. Tantricism

داشته‌ام. فصل مربوط به زندگی سیاسی و فکر هندی، با توجه به این نکته که شوکرانی^۱ مربوط به قرن نوزدهم بوده و از این لحاظ ربطی به موضوع بحث ما ندارد، در پرتو شواهد به دست آمده، تجدیدنظر کامل شده است. تردید من در این مورد با کتاب دکتر ل. گوپال^۲ (صفحه ۲۷۷، پارگ ۷) تأیید شد و من از این لحاظ فوق‌العاده به ایشان مدیون هستم. قسمت مربوط به موسیقی در فصل هشتم به صوابدید و نظر همکارم آقای ن. جرزبھوی^۳ به طور کلی دوباره نوشته شد. مشارالیه پاره‌ای از اشتباه‌های متن اولیه را به من خاطر نشان کرد و مرا از پژوهش‌های شخصی خود در تاریخ موسیقی هند بهره‌مند ساخت. رستم آقای دکتر د. برت^۴ از موزه بریتانیا، در باب نظرهای جدید در مورد تاریخ‌گذاری بعضی آثار هنری مهم هند راهنمایی‌های ارزشمندی به من کرد و به استناد آن متن کتاب اصلاح شد. اشتباه‌ها و ناهمخوانی‌های زمانی گوناگون و بسیاری از لغزش‌های ناآرشنا که در چاپ اول تعدادشان هم زیاد بود، تصحیح شد، و دیگر آن‌که تصویرهای بهتری برای آرای از تصویرهای چاپ اول را گرفت.

در ده سال اخیر تغییراتی چند در مرزهای ایالات هند به وجود آمده است. از قبیل از بین رفتن ایالت حیدرآباد و تقسیم ایالت سابق بمبئی به دو بخش مهاراشتره^۵ و گجرات.^۶ این تغییرات در نظر گرفته شده و نیز تا آن‌جا که ممکن بود در مورد اسامی جاها و مکان‌ها، ضبط و تلفظ جدید را می‌دولت هند برگزیده شد. در مواردی هم این کار با شبهه و بی‌اطمینانی صورت گرفت، مخصوصاً در مورد وارانسی،^۷ که اصطلاح منسوخ برای بنارس^۸ است، اما از آن‌جا که در هند این شهر مقدس رسماً به همین کلمه نامیده می‌شود، و نیز نظر به این‌که ممکن است این نام گزینش زمان رواج بیشتری یابد، صواب آن بود که من نیز همان را به کار برم. اما تلفظ گنگ^۹ هیچ ترجیحی ندارد، جز آن‌که به‌طور مرسوم رودخانه بزرگی است که در اروپا و آمریکا به این نام شناخته می‌شود. از این رو من هم هیچ شبهه و تردیدی برای جانشین کردن آن با گنگا،^{۱۰} یعنی اسمی که اکنون در همه زبان‌های هندی به آن رودخانه اطلاق می‌شود، نداشته‌ام.

به کتابنامه نام کتب و آثاری چند افزوده شده، و نام تعدادی از کتاب‌هایی که در چاپ

1. Śukraniti

2. L. Gopal

3. N. Jairazbhoy

4. D. Barrett

5. Mahārāshtra

6. Gujarāt

7. Vārānasi

8. Benares

9. Gang

10. Gangā

اول به آن‌ها اشاره شده بود، حذف شده است. من از نارسایی کتابنامه به عنوان راهنما برای دانشجویان محقق کاملاً واقفم، و در دفاع از این امر تنها خاطرنشان می‌کنم که این کتابنامه در درجه اول برای خواننده‌ای عادی تهیه شده است که بخواهد اطلاعات بیشتری درباره بعضی از مسائل مربوط به هند به دست آورد. دانشجویان دانشگاهی اطلاعات لازم کتابشناختی خود را از استادان خویش می‌توانند به دست آورند. برخی از منتقدان و بازیگران اروپایی، از این که اسم بعضی از کتاب‌های عمده فرانسوی و آلمانی در کتابنامه نیامده شکوه کرده‌اند. باید این نکته را روشن کنم که نام آثاری که به زبان‌های دیگری غیر از انگلیسی نوشته شده تنها در مواردی ذکر شده که دارای اهمیت ویژه‌ای بوده است.

در جهان انگلیسی‌زبان، خوانندگان عادی‌ای که قادر به خواندن کتاب‌های چندجلدی مفصل به زبان آلمانی نیستند معدودند، و حتی افرادی هم که زبان فرانسه می‌دانند مایل نیستند از آن برای این مقاصد استفاده کنند. این مطلب بسیار تأسف‌انگیز است، لیکن واقعیتی است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت. از این رو نام بسیاری از آثار مهم منتشرشده در قاره اروپا حذف شده است. اگر روزی این کتاب به زبان‌های فرانسوی و آلمانی ترجمه شود، امید است که نام کتاب‌های مربوط به آن زبان‌ها نیز در کتابنامه گنجانیده شود.

در پایان باید از افرادی که مرا به نحوی در تدوین این کتاب یاری کرده‌اند سپاسگزاری کنم: دکتر ف. ر. آله‌خین،^۱ دکتر ا. ا. بیک،^۲ د. ب. بوم، دکتر ل. د. برنت،^۳ پروفیسور ج. برو،^۴ پروفیسور ا. ت. هاتو،^۵ دکتر ج. ر. مار،^۶ پروفیسور ک. ناراین،^۷ پروفیسور س. ه. فیلیس،^۸ آقای پ. راوسن،^۹ آقای س. ا. ریلندز،^{۱۰} دکتر دوهرتی سیگل،^{۱۱} و دکتر آرثر ولی،^{۱۲} همچنین از بسیاری از انتقادکنندگانی که نظراتشان را پذیرفتم در این چاپ مرعی داشته‌ام، و نیز از دوستانی که راهنمایی‌ها و انتقادهای سودمندی کرده‌اند، تشکر می‌کنم.

ا. ل. بشم

لندن، ۱۹۶۳

1. F. R. Allchin

4. J. Brough

7. A.K. Narain

10. C.A. Rylands

2. A.A. Bake

5. A.T. Hatto

8. C.H. Philips

11. Devahuti Singhal

3. L.D. Barnett

6. J.R. Marr

9. P. Rawson

12. Arthur Waley

پیش درآمد چاپ سوم

ویرایش دوم این کتاب در نیویورک در سال ۱۹۶۳ به چاپ رسید، و قبل از این که به انگلستان برسد، یک چاپ حبیبی هم از آن شد و امکان آن فراهم آمد که اصلاحات بیشتری در آن صورت گیرد. در این چاپ تغییرات اساسی انجام نگرفته، اما پاره‌ای یادداشت‌ها درباره یافته‌های اخیر باستان‌شناختی بدان اضافه شده است. اصلاحاتی جزئی در سبک نگارش کتاب به عمل آمد. و همچنین بر منابع کتابنامه افزوده شد.

ا.ل. پشم

کنبرا، ۱۹۶۶